

EVRENSEL Gazetesi, Birkan Bulut'a demeç (17.11.2020)

Halk Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Ahmet Saltık, aşılarda ilgili sevindirici gelişmeler olduğunu ama bilimsel ihtiyacı elden bırakmamak gerektiğini söyledi. Almanya'da Biontech-Pfizer ortaklığıyla geliştirilen aşının ardından ABD Moderna'dan sevindirici haber geldiğini belirten Saltık, "Ancak ikisi de henüz lisans almış değil. Yeni bir teknoloji (m-RNA) geliştirilmesi umut verici. Virüsün genetik materyali olan RNA üzerinden yapılan aşılarda bunlar. Türkiye'de ise yerli-milli aşı geliştirelim diyenler, hala eski teknoloji (ölü virus) ile çalışıyorlar" dedi.

SALGINLA MÜCADELEYE YETERLİ BÜTÇE AYRIMALI

Aşı konusunda önemli engellerden birinin fiyat olduğuna dikkat çeken Saltık, ABD'de Moderna'nın geliştirdiği aşının tek dozunun 32-37 Dolar olduğunu kaydetti. Ancak 30 Dolar üzerinden hesaplandığında 2 doz yapılacak aşının maliyetinin 60 Dolar olacağını, Türkiye'de en az 20 milyon kişiye yapılırsa 1.2 milyar Dolar gerektiğini söyledi. AKP iktidarının bu kaynağı bulması gerektiğini ifade eden Saltık, 2021 yılından başlayarak bütçe kaynaklarının büyük ölçüde salgınla savaşa ayrılması, zorunlu olmayan bütün projelerin ertelenmesi, kısılması gerektiğini, servet – varlık vergisinin ciddi biçimde düşünülmesi gerektiğini vurguladı.

Bir başka engel veya zorluğun ise soğuk zincirin kurulması olduğunu anlatan Saltık, Almanya **Biontech-Pfizer'in aşısının** laboratuvarından çıkmasından stok depolarına dek eksi 70-80 santigrat derece arasında bir soğuk zincirin kurulması gerektiğini dile getirdi. Bunun ciddi bir teknolojiye ihtiyaç olduğunu ifade eden Saltık, "Böyle yaygın bir teknoloji yok. Bu önemli bir yatırım ve zamanı gerektiriyor. Bu aşı, depodan çıkarıldıktan sonra vatandaşın koluna ulaşmasına dek buzdolabı koşullarında 1 haftaya yakın korunabiliyor. Moderna'nın aşısı da buzdolabı koşullarında 4-5 güne dek saklanabiliyor. Aile hekimliklerinde, toplum sağlığı merkezlerinde saklanma olanağı olabilir. Bu aşının derin dondurucuda eksi 21° C derecede soğuk zincir olanağı var ve bu ortamda yaklaşık bir ay saklanabiliyor" dedi.

En yakın aday 2 aşından Moderna, ABD'nin covid-19 aşı programından 955 milyon Dolar katkı aldı. Pfizer, Federal fon almadıklarını belirtirken BionTech Alman hükümetinden 444 milyon Dolarlık destek sağladı. ABD Pfizer'dan 2 milyar Dolarlık aşı siparişi ederken, Moderna ile ABD arasındaki anlaşma ise şimdilik 1.53 milyar Dolar tutarında (100 milyon doz için ön ödeme). Bu biyoteknolojik çalışmalar çok pahalı ve tekelleşmiş durumda. Kamu da akçalı (mali) destek veriyor sözü edilen örneklerde görüldüğü üzere. Şirketler, biyolojik ürünleri için 20 yıllık **patent** koruması ve ek olarak 5-6 yıl veri koruma ayrıcalığı (imtiyazı) alıyor; o teknoloji için harcadıklarını geri kazanmak üzere. Başka firmalar o ürünü üretilmiyor ve bu bedel ürün fiyatlarına yansıyor. Ancak ilaçlar, aşılarda, kimi biyolojik ürünler aynı zamanda **kamu yararı** için kullanılmak zorunda. **Sosyal devlet**, bu yaşamsal ürünlerde yeter desteği ve herkesin hakkaniyetle erişim hakkını sağlamak zorunda.

Dünya Sağlık Örgütü'nün sorumluluğu

DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü), salgın nedeniyle hızla aşı geliştirilmesi için olağan süreçleri hızlandırdı. Ülkelerin aşılara erişimi için adil özgülleme (tahsis) kotaları önermekte. Hangi toplum kesimleri öncelikli olacak, ölçütler önermekte. Ancak serbest pazarda çok acımasız bir rekabet, ticaret savaşları var. Etik ilkelerin korunabilmesi çok güç. Türkiye de zamanında ön siparişler vererek ülkemizin aşı gereksinimini mutlaka karşılamalı ve tıbben gerekli olan

toplum kesimlerine ulaşmasını mutlaka ve zamanında sağlamalı. Bir sosyal devlet olarak Anayasal yükümlülük bu; özellikle Anayasa md. 2, 5 ve 56 gereği..

'AŞIDAN SONRA HER ŞEY BİTECEK GİBİ DÜŞÜNÜLMEMELİ'

Her iki aşı için de deneysel koruma oranlarının % 90'ın üzerinde açıklandığını ama yaygın kullanımın ardından gerçek etkilerinin zamanla görüleceğine dikkat çeken Saltık, "Ayrıca hastalıktan korunmada ne ölçüde etkili olduğu konusunda yanlışlığa düşmemeliyiz. Bu aşular bulaştırıcılığı kırmıyor, yalnızca hastalığın hafif geçirilmesini sağlıyor. Aşı olduktan sonra her şey bitecek gibi düşünülmemeli" dedi.

7.8 milyar dünya nüfusunun dörtte biri aşı olsa, ikişer dozdan 4 milyar doz gerektiğini, Biontech'in 2021 için üretebileceği toplam dozu 1.3 milyar olarak açıkladığını belirten Saltık, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Türkiye açısından ise akçalı (finansal) zorluk var. Bir milyar Doları aşan aşı bedeli nasıl karşılanacak? Türkiye'de en az 20 milyon kişiye aşı yapılmak istense, bunca aşuyu kısa sürede elde etmek de olanaklı değil. En iyimser senaryolar gerçekleşse bile en az bir yıl boyunca sıkı bir salgın denetimine gereksinim var. Umarım ülkeyi yönetenler salgınla mücadele ediyor**MUŞ** gibi davranmayı bırakıp, sosyal devlete yakışan bir biçimde, halkın sağlığını en öne koyan politikalar izlerler."